

Chocolade

Groep 3

universeel thema:

Ontdekkingen

Generalisaties:

- ontdekkingen maken 'het onbekende' zichtbaar
- ontdekkingen kunnen leiden tot nieuwe inzichten of bevestigen wat al bekend is
- ontdekkingen kunnen spontaan gebeuren of zijn het resultaat van een zoektocht

Denkstof

Gebruiksvoorwaarden

EIGEN GEBRUIK

Alle materialen zijn alleen voor eigen gebruik.

NIET COMMERCIEEL

De materialen mogen worden ingezet in eigen lespraktijk, ook bij eigen trainingen, maar altijd onder naamsvermelding en bestanden mogen niet aan deelnemers worden gegeven of verkocht.

GEEN AFGELEIDE WERKEN

De materialen mogen alleen in ongewijzigde vorm worden gebruikt.

TOEGANKELIJKHEID

Het is niet toegestaan (delen van) de materialen online te zetten.

Dit houdt ook in:

- de projecten of materialen niet verwerken in Yurls, wikiwijs of andere lessencreatie websites
- de materialen niet delen achter een wachtwoord
- de materialen niet uploaden naar een fileshare website (ook niet als dit niet openbaar is)
- de materialen niet opnemen in een intranet of ander content management systeem.

“Door aanschaf en gebruik van dit materiaal ga je akkoord met deze gebruiksvoorwaarden. Alle materialen zijn beschermd door auteursrecht en mogen uitsluitend volgens deze voorwaarden worden gebruikt.”

Week 1. Thema Introductie Activiteit

OPMERKING:

Deze startactiviteit gaat over de cacaovrucht. Er is bewust gekozen voor een activiteit rondom de fysieke vrucht zelf. De wereld verkennen met behulp van al je zintuigen is een inspirerende en motiverende manier van leren. Het prikkelt de verwondering en nodigt uit tot meer ontdekken. Je koopt je cacaovruchten bijvoorbeeld op:

<https://groentebroer.nl/fruit/exoten/cacaovrucht>

Mocht dit budgettair niet werken: hoe los je dit op? Op welke manier kom je zonder budget toch aan cacaovruchten? Misschien schakel je de hulp in van wat leerlingen uit de bovenbouw om dit probleem voor je op te lossen?

STARTACTIVITEIT: Het geheim van de cacaovrucht

Doel: De leerlingen ontdekken spelenderwijs wat een cacaovrucht is, onderzoeken wat erin zit en fantaseren over het verhaal van deze mysterieuze vrucht.

Stap 1 – Raadspeel: Wat zit erin?

Laat de klas in een kring zitten. Toon de twee cacaovruchten zonder ze open te maken. Geef ze voorzichtig door. Vraag:

- Wat zou dit kunnen zijn?
- Waar zou het vandaan komen?
- Wat zou erin zitten?

"Wat denk jij dat er in deze vrucht zit?" Verzamel de ideeën op het bord of op een flap-over.

Stap 2 – De ontdekking: We openen de vrucht Open de cacaovrucht(en) langzaam, alsof je een oude schat ontdekt. Laat de kinderen stap voor stap benoemen wat ze zien, ruiken, voelen:

- Hoe ziet de binnenkant eruit?
- Wat zijn die witte stukjes? Wat zijn die pitten?

Laat ze nog *niet* proeven – het gaat nu nog om verwondering en observatie.

Stap 3 – Zintuigenverkenning

Laat kleine groepjes of tweetallen de vrucht en onderdelen onderzoeken:

- Wat voel je als je het vruchtvlees aanraakt?
- Hoe ruikt het? Hoe klinkt het als je ermee schudt?
- Kun je woorden vinden voor hoe het eruitziet?
- Waar smaakt het naar?

Gebruik eventueel bakjes met water om handen te wassen tussendoor. Verzamel woorden op een flap-over (zintuigwoorden).

Stap 4 – Het verhaal van de vrucht

Vertel dat de vrucht misschien een geheim verhaal bij zich draagt. Laat leerlingen samen verzinnen:

- Waar komt deze vrucht vandaan?
- Wie heeft hem geplukt of verstoep?
- Wat gaat er met de bonen gebeuren?

Ze mogen samen in groepjes een mini-verhaal verzinnen over de reis van de vrucht. Eventueel spelen ze het na met poppetjes of in de bouwhoek. Aapje Akos mag helpen met gekke ideeën.

Afronding:

Besprek wat ze vandaag geleerd of ontdekt hebben. Vraag: Wat wil je nu nog weten over chocolade? Die vragen kunnen de start zijn van het vervolgproject.

Week 1. Hele groep. De Chocolade-Ontdekkingstocht

Denkroutine Denk-Deel-Besprek

Doelen:

- Leerlingen leren informatiebronnen verkennen, ook als ze nog niet alles kunnen lezen.
- Ze ontwikkelen het vermogen om observaties te delen en met elkaar tot nieuwe inzichten te komen.
- Ze leren samen betekenis te geven aan teksten en illustraties.
- De activiteit stimuleert nieuwsgierigheid, samenwerking en taalontwikkeling

Vaardigheden:

- Kritisch kijken en waarnemen
- Mondelinge taalvaardigheid
- Samenwerken
- Informatie interpreteren
- Luisteren en samenvatten
- Begrijpend luisteren

Benodigdheden:

- Eén exemplaar van het infoboekje over chocolade per leerling (of per tweetal)
- Tekenpapier en kleurpotloden
- Whiteboard of smartboard

Reflectie:

- Wat heb jij ontdekt over chocolade wat je nog niet wist?
- Hoe hielp het praten met je groepje jou om het beter te begrijpen?
- Wat was lastig aan het kijken naar een bladzijde zonder dat alles werd voorgelezen?
- Wat zou je de volgende keer anders doen?

Evaluatie:

- Observeren van actieve deelname in de groepjes en klassikale bespreking
- Korte teken- of schrijfofdracht aan het eind waarin leerlingen hun grootste ontdekking over chocolade tonen
- Check-in vragen: Wat weet je nu over chocolade dat je eerst nog niet wist?

Criteria voor Succes

- Leerlingen kunnen benoemen wat ze gezien of gelezen hebben op de bladzijde.
- Leerlingen luisteren actief naar elkaar en delen hun gedachten met respect.
- Elke leerling draagt iets bij aan de groepsbespreking.
- Leerlingen maken gebruik van visuele aanwijzingen om betekenis te geven aan de tekst.
- De klas toont groeiend begrip van het onderwerp naarmate de activiteit vordert.

Beoordeling:

Beoordeling op betrokkenheid, samenwerking en bijdrage aan gesprekken
Gericht op proces, niet op foutloosheid: het gaat om het verwoorden van ideeën, niet om correcte lezersvaardigheid

Week 1. Hele groep. De Chocolade-Ontdekkingsstocht

Denkroutine Denk-Deel-Bespreek

Lesbeschrijving:

Inleiding

Vertel de kinderen dat ze vandaag onderzoekers worden en op ontdekkingsstocht gaan in een boek over chocolade. Leg het universele thema uit: "Ontdekkingen helpen ons iets nieuws te leren, soms zelfs zonder dat we het meteen allemaal begrijpen."

Introduceer de denkroutine Denk, Deel, Bespreek. Geef een voorbeeld met een andere afbeelding of tekst zodat ze het stappenplan snappen.

Hoofdactiviteit

Verdeel de klas in kleine groepjes van 3-4 leerlingen.

Geef elke leerling of tweetal een exemplaar van het infoboekje.

Start met bladzijde 1. Laat de leerlingen eerst **kijken en nadenken**: "Wat zie je op deze bladzijde? Wat kun je al lezen? Wat denk je dat het betekent?"

Vervolgens laten ze elkaar hun ideeën zien en **bespreken** ze het in hun groepje.

Daarna deelt elk groepje 1 of 2 dingen met de klas (**bespreek-fase**).

Jij leest als leerkracht de bladzijde voor. Bevestig wat de kinderen al ontdekt hadden en leg moeilijke woorden uit.

Herhaal dit proces voor bladzijde 2 t/m 6.

Afsluiting

Laat leerlingen een tekening maken van de ontdekking die hen het meest verraste. Bespreek klassikaal: Wat heb je geleerd dat je eerst nog niet wist? Wat viel je op toen je naar de plaatjes keek?

Sluit af met de link naar het universele thema: "vandaag hebben jullie gezien hoe je ook zonder alles te kunnen lezen toch ontdekkingen kunt doen!"

INFOBOEKJE CHOCOLADE

Waar komt chocolade vandaan?

Chocolade komt van een vrucht: de **cacaovrucht**.

Aan de **cacaoboom** groeien grote vruchten aan de stam.

In elke vrucht zitten **bonen**.

Van die bonen maken mensen chocolade.

Wie gebruikte chocolade als eerste?

Heel lang geleden maakten de Maya's en Azteken er een drankje van.

Dat drankje smaakte bitter, niet zoet.

Ze dronken het bij feesten, zoals een bruiloft. Ze dachten dat je er sterk en wakker van werd. De bonen waren ook geld: je kon er zelfs een konijn mee kopen!

Hoe kwam chocolade in Europa?

Een Spaanse man, Cortez, zag de bonen bij de Azteken.

Hij nam ze mee naar Spanje.

Daar werd het drankje zoet gemaakt met suiker.

Later gingen ook andere mensen chocolade drinken en eten.

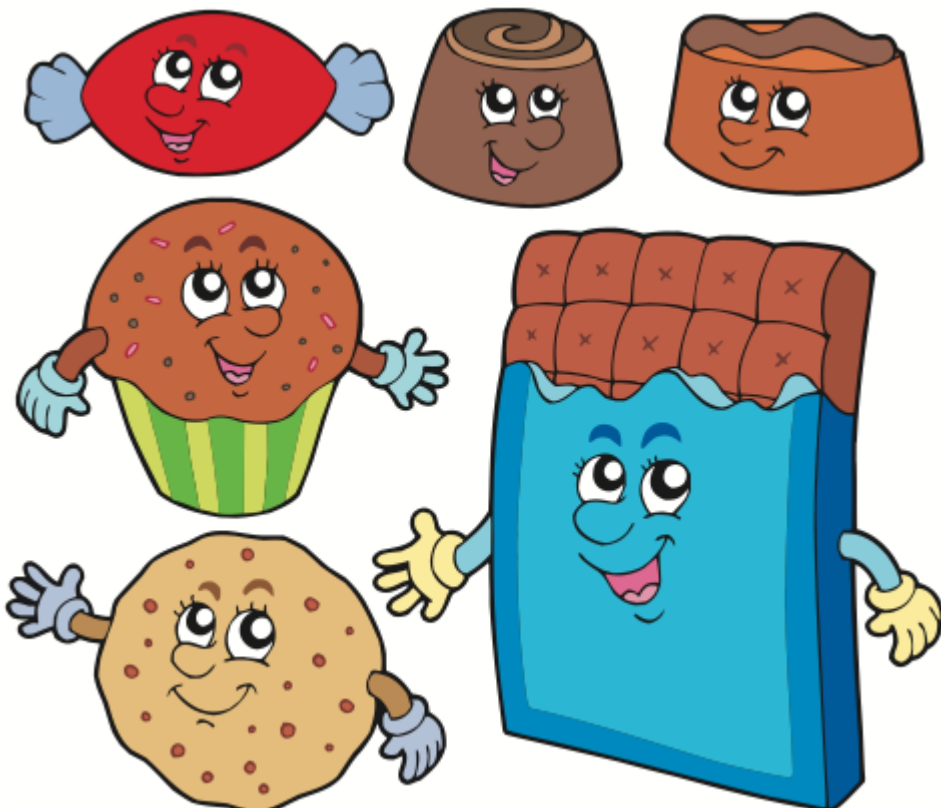
Hoe wordt chocolade gemaakt?

1. De bonen uit de vrucht worden eerst droog en warm gemaakt.
2. Ze worden daarna fijn gemaakt.
3. Er komt cacaoboter en poeder uit.
4. Met melk, suiker en boter wordt daar chocolade van gemaakt.
5. Dan maken mensen er repen, hagelslag, letters of paaseitjes van.

Wat kun je allemaal maken van chocolade?

- Chocoladerepen
- Chocolademelk
- Hagelslag
- Taart, ijs en koekjes
- Paashazen en bonbons

Wist je dat...

- Chocolade smelt in je mond.
- Honden mogen geen chocolade eten.
- In Zwitserland eten mensen het allermeest chocolade.
- Eén cacaoboom maakt genoeg bonen voor 1 of 2 kilo chocolade per jaar!

Week 1. Kleine groep. Chocolade door de Tijd: Een Zoete Tijdreis

Denksleutel Tijdlijn

Doelen:

- Leerlingen begrijpen dat chocolade een lange geschiedenis heeft en uit verschillende tijden andere betekenissen en vormen kende.
- Leerlingen leren samenwerken en historische informatie visueel en inhoudelijk verwerken.
- Leerlingen ontwikkelen tijdsbesef en leren feiten koppelen aan historische tijdvakken.
- Leerlingen ontdekken hoe ontdekkingen, zoals die van cacao, de wereld veranderd hebben.

Vaardigheden:

- Historisch bewustzijn
- Samenwerken
- Kritisch en creatief denken
- Informatie ordenen en visualiseren

Benodigdheden:

- Groot tekenvel of A3-papier
- Kleurpotloden/stiften
- Lijm en scharen (optioneel)
- Afbeeldingen of bronnen over de geschiedenis van chocolade (eventueel door de leerkracht aangeleverd)
- Tijdlijn-sjabloon werkblad

Reflectie:

- Wat heb je geleerd over chocolade dat je nog niet wist?
- Welke periode vond je het meest interessant? Waarom?
- Hoe is chocolade veranderd door de tijd heen?

Evaluatie:

- Klassikale nabespreking waarbij groepjes hun tijdlijn presenteren
- Observeren van samenwerking en inhoudelijke juistheid

Criteria voor Succes

- Elk tijdvak bevat drie relevante woorden of feiten
- Elke periode is geïllustreerd met een passende, herkenbare tekening
- De leerlingen kunnen mondeling uitleggen wat ze geleerd hebben over de ontwikkeling van chocolade

Beoordeling:

inhoud (historische feiten kloppen), visuele uitwerking (duidelijke tekeningen), samenwerking

Week 1. Kleine groep. Chocolade door de Tijd: Een Zoete Tijdreis

Denksleutel Tijdlijn

Lesbeschrijving:

Inleiding

Vertel de leerlingen dat ze op ontdekkingsstocht gaan door de geschiedenis van chocolade. Laat plaatjes zien van cacao bij de Azteken, een schilderij of afbeelding van Spaanse ontdekkingsreizigers, en moderne chocoladeproducten. Vraag: "Weten jullie waar chocolade vandaan komt?" Leg kort uit wat er in elk tijdvak gebeurde met chocolade.

Hoofdactiviteit

Vorm tweetallen.

Geef elk tweetal het werkblad geprint op A3

De leerlingen onderzoeken de drie tijdvakken en kiezen per tijdvak drie woorden of feiten en schrijven ze op hun tijdlijn.

Ze maken bij elk tijdvak een passende tekening.

De tweetallen bereiden een korte uitleg voor over hun tijdlijn.

Afsluiting

Laat de tweetallen hun tijdlijn presenteren. Vraag: "Wat was er nieuw voor jullie?" en "Welke ontdekking vonden jullie het belangrijkste of het leukst?" Sluit af door de tijdlijnen op te hangen in de klas als chocoladetentoonstelling.

Criteria voor Succes

- Elk tijdvak bevat drie relevante woorden of feiten
- Elke periode is geïllustreerd met een passende, herkenbare tekening
- Je kunt mondeling uitleggen wat je geleerd hebt over de ontwikkeling van chocolade

Bij de Azteken en Maya's

Blank space for notes

Blank space for notes

Blank space for notes

Europa vanaf 1500 na Chr.

Blank space for notes

Blank space for notes

Blank space for notes

Vandaag de dag

Blank space for notes

Blank space for notes

Blank space for notes

Week 2. Hele groep. Chocolade Delen: Een Eerlijke Ontdekking

Denksleutel Deel van het Geheel

Doelen:

- Leerlingen ontdekken wat eerlijk delen betekent en ervaren waarom precieze verdeling belangrijk is.
- Leerlingen ontwikkelen een onderzoekende houding door meetinstrumenten te gebruiken en verschillende strategieën uit te proberen.
- Leerlingen oefenen met samenwerken, communiceren, redeneren en verantwoorden.
- Leerlingen verbinden het begrip 'eerlijkheid' aan concrete situaties en leren hierover reflecteren.

Vaardigheden:

- Samenwerken
- Probleemoplossend denken
- Rekenen en meten
- Mondelinge taalvaardigheid
- Kritisch denken
- Reflecteren

Benodigdheden:

- Tekst over Tony's Chocolonely (kinderlijke versie, eenvoudig taalgebruik)
- Eén reep Tony's Chocolonely per groepje
- Keukenweegschalen
- Linialen
- Snijplanken en plastic messen (veilig voor kinderen)
- Vellen papier en potloden
- Grote vellen voor presentatie (posterpapier)
  - Plakband en stiften

Reflectie:

- Wat betekent eerlijk delen voor jou?
- Wat was moeilijk aan het verdelen?
- Had iedereen een ander idee? Waarom?
- Is het altijd mogelijk om iets precies eerlijk te delen?
- Is 'evenveel' altijd 'eerlijk'?

Evaluatie:

- Hoe gingen de leerlingen om met het probleem?
- Werkten ze samen?
- Legden ze hun keuzes goed uit?
- Laat de leerlingen ook kort hun eigen ervaring tekenen

Criteria voor Succes

- Elke leerling begrijpt waarom een eerlijke verdeling belangrijk is.
- Elke groep presenteert een onderbouwde manier om de chocolade eerlijk te verdelen.
- De leerlingen kunnen aangeven hoe ze hebben gemeten en gerekend.
- De klas bereikt gezamenlijk een verdelingsmethode die als 'eerlijk' wordt gezien.

Beoordeling:

Actieve deelname
Samenwerking binnen het groepje
Begrip van het concept 'eerlijk delen'
Gebruik van meetstrategieën
Kwaliteit van de uitleg tijdens de presentatie

Week 2. Hele groep. Chocolade Delen: Een Eerlijke Ontdekking

Denksleutel Deel van het Geheel

Lesbeschrijving:

Inleiding

Zet de leerlingen in groepjes van 6-8.

Lees samen met de leerlingen een korte, eenvoudige tekst over Tony's Chocolonely en hun missie (eerlijkheid, slavenvrije chocolade).

Bespreek kort wat 'eerlijk' betekent. Vraag: "Wat zou eerlijk zijn als we allemaal chocolade willen?"

Hoofdactiviteit

Geef elk groepje een reep chocolade. Laat ze deze eerst goed bekijken: hoeveel stukjes? Even groot?

Geef ze meetinstrumenten: een keukenweegschaal en een liniaal.

Geef de opdracht: "Verdelen jullie deze reep zo eerlijk mogelijk onder alle groepsleden. Elk kind moet evenveel krijgen. Hoe gaan jullie dat aanpakken?"

Stimuleer verschillende manieren: tellen, meten, wegen, vergelijken.

Laat groepjes hun strategie opschrijven of uittekenen op een poster.

Elke groep presenteert kort hoe ze tot hun verdeling zijn gekomen.

Bespreek als klas: welke methode is het eerlijkst? Waarom? Komen we samen tot één manier voor alle groepjes?

Afsluiting

Stel de klas de afsluitende reflectievraag: "Is het belangrijk dat ieder kind precies evenveel krijgt? Waarom (niet)?" Laat leerlingen individueel een kort antwoord tekenen of schrijven. Sluit af met het uitdelen van het eerlijk verdeelde stuk chocolade als beloning voor het denkwerk!

Wat is Tony's Cholonely?

Tony's Cholonely is een Nederlands chocolademerkt. Ze maken lekkere chocolade en willen dat iedereen eerlijk behandeld wordt.

Wie is Tony?

Tony is eigenlijk Teun. Hij is een journalist uit Nederland. Teun ontdekte dat sommige mensen in Afrika hard moesten werken op cacaoplantages zonder normaal betaald te worden. Dat vond hij niet eerlijk.

Hoe begon het?

Teun wilde chocolade maken zonder dat mensen oneerlijk behandeld worden. In 2005 begon hij met Tony's Cholonely. Hij wilde laten zien dat het anders kan.

Waarom zijn de stukjes ongelijk?

De chocolade van Tony's heeft stukjes van verschillende maten. Dat is expres zo gedaan. Het laat zien dat de chocolade-industrie niet eerlijk verdeeld is. Sommige mensen verdienen veel, anderen weinig.

Wat wil Tony's bereiken?

Tony's Cholonely wil dat alle chocolade eerlijk gemaakt wordt. Ze betalen cacaoboeren een eerlijke prijs. Maar ze zijn er nog niet helemaal. Ze blijven hun best doen om het beter te maken.

Welke smaken zijn er?

Tony's Cholonely heeft veel smaken: melk, puur, karamel-zeezout, en nog veel meer. Ze maken ook speciale chocolade voor feestdagen, zoals paaseitjes en adventskalenders.

Week 2. Kleine groep. Eerlijk of Niet? Een Chocolade-Gesprek

Denksleutel Stelling Argumenten Conclusie (SAC)

Doelen:

- Leerlingen leren hun mening onder woorden brengen en deze beargumenteren.
- Leerlingen ontdekken dat achter producten zoals chocolade ingewikkelde keuzes en gevolgen schuilgaan.
- Leerlingen denken na over rechtvaardigheid en duurzaamheid.
- Leerlingen oefenen met het herkennen van verschillende perspectieven.

Vaardigheden:

- Argumenteren
- Kritisch denken
- Luisteren en spreken in een gesprek
- Een mening vormen en onderbouwen
- Moreel redeneren

Benodigdheden:

- Stiften, papier, eventueel digibord of flap-over

Reflectie:

- Wat vond je moeilijk aan het bedenken van argumenten?
- Is het soms lastig om eerlijk te zijn als dat meer geld kost?
- Wat vind jij: moet alles altijd eerlijk zijn? Waarom wel of niet?

Evaluatie:

- Welke kinderen geven onderbouwde antwoorden?
- Luisteren ze naar elkaar en reageren ze daarop?
- Denken ze verder dan hun eerste mening?

Criteria voor Succes

- De leerling kan minimaal één argument geven voor of tegen de stelling.
- De leerling kan actief deelnemen aan het gesprek en reageert op wat anderen zeggen.
- De leerling begrijpt dat Tony's Chocolonely bewust kiest voor een oneerlijke verdeling van de reep om iets duidelijk te maken.
- De leerling kan verwoorden wat hij of zij daarvan vindt.

Beoordeling:

Actieve deelname aan het gesprek

Relevantie van hun argumenten

Inzicht in het onderwerp (eerlijke handel, ongelijkheid, symboliek van de reep)

Week 2. Kleine groep. Eerlijk of Niet? Een Chocolade-Gesprek

Denksleutel Stelling Argumenten Conclusie (SAC)

Lesbeschrijving:

Inleiding

Ga in een kleine kring zitten met de leerlingen. Leg uit dat het doel van de activiteit is om samen na te denken over wat eerlijk is. Vertel dat er geen goed of fout is, dat we samen gaan denken en praten om te leren wat we ergens van vinden.

Herhaal de bevindingen van de vorige activiteit over de verdeling op de reep van Tony Chocolonely. Vertel dat deze reep expres ongelijk verdeeld is. Vraag: "Waarom zou dat zijn?"

Introduceer de stelling: "Cacaoboeren in Afrika moeten normaal betaald worden, want dat is eerlijk."

Hoofdactiviteit

Vraag eerst wat de kinderen van deze stelling vinden. Laat iedereen kort reageren. Bespreek samen: wat betekent "normaal betaald worden"? Wat is "eerlijk"?

Vraag: "Waarom zouden sommige mensen ervoor kiezen om boeren niet eerlijk te betalen? Wat zijn daar misschien voordelen van?" (bv. chocola blijft goedkoop, sneller geproduceerd, meer winst voor bedrijven).

Daarna: "Waarom wil Tony's juist wél eerlijk betalen? Wat zijn daar de voordelen van?" (bv. beter leven voor boeren, geen kinderarbeid, trots op het product).

Schrijf samen op een flap of bord:

Voordelen van niet eerlijk betalen

Voordelen van wel eerlijk betalen

Nadelen van elke keuze

Bespreek nu opnieuw de reep:

Waarom is die ongelijk verdeeld?

Vinden jullie dat slim bedacht?

Hoe voelt het als je een kleiner stukje krijgt?

Snappen jullie waarom Tony dat zo heeft gedaan?

Afsluiting

- Wat is jouw mening over de stelling?

- Wat vind je van de Tony-reepverdeling?

Sluit af met een kringgesprek:

- Wat hebben we vandaag ontdekt over eerlijkheid?

- Heeft iemand zijn mening veranderd? Waarom?

Week 3. Hele groep. Chocola met een idee: Zo Kan Het Ook!

Denksleutel Zo kan het ook...

Doelen:

- Leerlingen leren creatief denken en fantasie inzetten om originele oplossingen te bedenken.
- Leerlingen ontdekken dat er altijd meerdere manieren zijn om iets aan te pakken.
- Leerlingen oefenen met samenwerken, luisteren en reageren op elkaars ideeën.
- Leerlingen ervaren dat fouten of gekke ideeën ook waardevol kunnen zijn.

Vaardigheden:

- Creatief denken
- Brainstormen
- Samenwerken
- Mondelinge communicatie
- Visualiseren van ideeën
- Probleemoplossend denken

Benodigdheden:

- Grote vellen papier per groepje
- Stiften, kleurpotloden
- Stickers om favoriete ideeën aan te duiden

Reflectie:

- Was het moeilijk om iets te bedenken wat nog nooit iemand heeft gedaan?
- Wat is het grappigste idee dat je hoorde?
- Zou jouw idee écht kunnen werken?
- Hoe voelde het om alles te mogen zeggen, ook gekke dingen?

Evaluatie:

- Draagt iedereen iets bij?
- Zijn de ideeën verschillend en creatief?
- Komen ze tot een keuze en kunnen ze uitleggen waarom?
- Laat elk groepje één idee presenteren of tekenen, dit vormt de zichtbare evaluatie.

Criteria voor Succes

- Elke leerling draagt ideeën bij, veel, gek, steeds anders en gedetailleerd.
- Elke groepje bedenkt minstens 5 totaal verschillende ideeën.
- De groep kiest één idee om verder te tekenen of presenteren.
- De leerlingen tonen plezier in het bedenken van creatieve oplossingen.

Beoordeling:

Originaliteit van de ideeën
Samenwerking binnen het groepje
Durf om nieuwe, onverwachte oplossingen te verzinnen
Vermogen om keuzes te onderbouwen

Week 3. Hele groep. Chocola met een Idee: Zo Kan Het Ook!

Denksleutel Zo kan het ook...

Lesbeschrijving:

Inleiding

Start in de kring. Laat een stukje chocola zien en vraag:

"Wat kun je allemaal met chocola doen, behalve het opeten?"

Introduceer de Zo Kan Het Ook-denksleutel: "Vandaag gaan denken als aapje Akos. Hoe denkt Akos ook alweer?"

Kies samen met de klas één brainstormvraag:

"Hoe kun je met chocola iemand vertellen dat je hem of haar leuk vindt?"

of "Hoe kun je voorkomen dat chocola smelt in je hand?"

(Je kunt ook beide vragen verdelen over groepjes.)

Hoofdactiviteit

Verdeel de klas in groepjes van 4-5 kinderen.

Geef elk groepje een groot vel papier.

Geef de instructie:

"Bedenk zoveel mogelijk, zo gek mogelijk, zo gedetailleerd mogelijk en steeds nieuwe ideeën als jullie kunnen.

"Luister goed naar elkaar en bouw op elkaars ideeën verder."

Loop rond, stel prikkelende vragen zoals:

"Wat als chocola kon praten?"

"Hoe zou een uitvinder dit oplossen?"

"Kan chocola misschien vliegen?"

"Wat als je geen handen had?"

Laat elk groepje hun favoriete idee kiezen en verder uitwerken (tekening maken, mini-verhaal verzinnen, presenteren).

Laat ze het idee benoemen als "Onze ontdekking van vandaag!"

Afsluiting

Laat elk groepje kort presenteren wat hun beste idee is en waarom.

Vraag: "Wat hebben we vandaag ontdekt? Hebben we iets bedacht wat nog niemand ooit heeft gedaan?"

Voorbeelden - Ter inspiratie voor de leraar

Deze voorbeelden dienen om jouw creativiteit te inspireren. Zo kun je de kinderen misschien makkelijker begeleiden om ze verder te laten denken dan de standaard ideeën. Het is beter niet teveel te sturen of voor te zeggen, dus geef een of meer van deze voorbeelden alleen als groepjes vastlopen of moeilijk op gang komen.

Hoe kun je met chocola iemand vertellen dat je hem of haar leuk vindt?

1. **Chocolade-dansrobot:** Bouw een kleine robot van chocolade die begint te dansen zodra je die persoon nadert – en dan smelt als teken van verliefdheid!
2. **Geheime liefdesreep:** Verstopt in een chocoladereep een eetbare brief waar, als je hem opeet, op magische wijze de boodschap "Ik vind je leuk" op je tong verschijnt.
3. **Smelt-hart stunt:** Leg een chocoladen hart op het schoolplein met een warmtelamp erboven, zodat het langzaam smelt in de vorm van de naam van degene die je leuk vindt.
4. **Chocolade-zender:** Gebruik een stuk chocolade als microfoon en zing er een liefdesliedje in dat alleen hoorbaar wordt als de ander erin bijt.
5. **Snoepketting-boodschap:** Maak een ketting van chocoladeletters die om iemands nek past, met de tekst: "Ik vind jou om op te eten!"

Hoe kun je voorkomen dat chocola smelt in je hand?

1. **Choco-koel-handschoenen:** Ontwerp speciale handschoenen met ingebouwde mini-vriezers zodat je chocola altijd koel blijft, zelfs in de zon.
2. **Zwevende chocola:** Laat je chocolade zweven boven je hand met behulp van magneten, zodat hij je huid niet raakt en dus niet smelt!
3. **Ijskonijn-draagservice:** Een klein ijs-konijntje draagt jouw chocoladereep op zijn rug en houdt hem koud met zijn vacht – je roept hem als je chocola wil eten.
4. **Chocolade met zonnebrand:** Maak een speciale chocola met ingebouwde "zonnebrandcrème" zodat hij niet smelt in warm weer – smaakt een beetje naar kokos!
5. **Vacuümchoco-bubbel:** Bewaar je chocola in een zwevende doorzichtige bubbel gevuld met koel lucht, en prik hem pas door als je wilt eten.

Week 3. Kleine groep. Wat als... de wereld van chocolade was?

Denksleutel Wat als...

Doelen:

- Leerlingen leren creatief en verbeeldend denken vanuit hypothetische situaties.
- Leerlingen oefenen met het omzetten van een idee in een visueel verhaal of strip.
- Leerlingen ontdekken hoe fantasie kan leiden tot nieuwe inzichten of grappige ontdekkingen.
- Leerlingen ervaren dat elk idee waardevol is, ook als het 'onmogelijke' lijkt.

Vaardigheden:

- Creatief denken
- Visualiseren (tekenen, strip maken)
- Samenwerken en overleggen
- Mondelinge taalvaardigheid
- Verhaalstructuur herkennen en gebruiken

Benodigdheden:

- Grote brainstormvellen
- Stiften, kleurpotloden
- Strip- of tekenbladen

Reflectie:

- Was het makkelijk om te bedenken wat er zou gebeuren?
- Wat was het grappigste of raarste idee dat jullie verzonnen?
- Zou je willen dat jouw 'Wat als...' echt gebeurde? Waarom wel of niet?
- Wat ontdekte je over hoe dingen veranderen als de wereld anders werkt?

Evaluatie:

- Gebruik observatie tijdens het brainstormen en presenteren:
- Hoe betrokken zijn de leerlingen?
- Denken ze origineel?
- Werken ze samen?
- Kan de strip of tekening aan anderen uitgelegd worden?

Criteria voor Succes

- Elke groep kiest één 'Wat als...'-vraag en bedenkt minstens drie gevolgen of ideeën.
- De groep werkt één idee visueel uit in een tekening of strip.
- Het verhaal is fantasierijk, origineel en toont duidelijk wat er verandert in de wereld.
- De groep kan hun idee uitleggen aan de rest van de klas.

Beoordeling:

Creativiteit van het idee
Samenwerking binnen het groepje
Zichtbare inspanning in de uitwerking

Week 3. Kleine groep. Wat als... de wereld van chocolade was?

Denksleutel Wat als...

Lesbeschrijving:

Inleiding

Introduceer de denksleutel Wat als... en leg uit: "We gaan doen alsof de wereld ineens heel anders is."

Benoem de drie brainstormvragen:

Wat als alle stoelen in de klas van chocolade waren gemaakt?

Wat als alle zandkorrels op aarde veranderden in hagelslag?

Wat als jij de baas was van een chocoladefabriek?

Hoofdactiviteit

Verdeel de kleine groep in groepjes van 3-4 leerlingen.

Laat elk groepje één van de drie 'Wat als...'-vragen kiezen (of laat ze lootjes trekken).

Geef de opdracht:

"Bedenk minstens vijftien gekke dingen die er dan zouden gebeuren."

"Kies het leukste idee uit en maak daar samen een tekening of strip van."

Geef tekenvellen of stripvellen. Loop rond en stel prikkelvragen, zoals:

"Wat zou er gebeuren met je broek als je op een chocolade stoel zit?"

"Hoe ruikt het strand vol hagelslag?"

"Wat zou jij maken als je de baas was van de chocoladefabriek?"

Afsluiting

Laat kinderen kort hun tekening of strip presenteren:

Wat was de 'Wat als...'-vraag?

Wat gebeurde er toen in jullie fantasiewereld?

Eindig met de vraag: "Wat hebben jullie vandaag ontdekt over hoe fantasie werkt?"

Hang de strips op in de klas als chocolade-galerij van ontdekkingen!

Voorbeelden - Ter inspiratie voor de leraar

Deze voorbeelden dienen om jouw creativiteit te inspireren. Zo kun je de kinderen misschien makkelijker begeleiden om ze verder te laten denken dan de standaard ideeën. Het is beter niet teveel te sturen of voor te zeggen, dus geef een of meer van deze voorbeelden alleen als groepjes vastlopen of moeilijk op gang komen.

Wat als... alle stoelen in de klas van chocolade waren gemaakt?

1. **Smeltalarmstoelen:** Elke stoel heeft een ingebouwd alarmsysteem dat afgaat als je te lang zit en de stoel begint te smelten onder je billen.
2. **Stoelen met bijtregels:** Je mag van je stoel een hap nemen als je goed hebt opgelet - maar je moet dan wel je eigen stoel weer met chocola bijvullen.
3. **Vliegende chocoladestoelen:** Zodra je gaat zitten, stijgt je stoel op en zweef je rustig door het lokaal, maar je mag nergens tegenaan botsen want dan smelt hij!
4. **Stoelverdwijnspel:** Elke keer als je opstaat, verdwijnt er een stukje van je stoel. Aan het eind van de dag moeten leerlingen raden wiens stoel het eerst op is.
5. **Stoel-op-smaakdag:** Op maandag zijn alle stoelen melkchocolade, op dinsdag wit, op woensdag puur... leerlingen mogen elke week stemmen op de volgende smaak.

Wat als... alle zandkorrels op aarde veranderden in hagelslag?

1. **Hagelslagstranden:** Je moet op slippers met pindakaaszolen lopen, anders glij je uit op het hagelslagstrand.
2. **Ontbijtvulkaan:** Een gigantische vulkaan spuwt elke ochtend verse hagelslag, en iedereen komt met tosti's en boterhammen naar het kraterfeest.
3. **Zoete stormen:** Als het waait, krijg je een hagelslagstorm in je gezicht - daarom draagt iedereen overal chocolade-zonnebrillen.
4. **Chocodieren:** Stranddiertjes als krabben en schelpen zijn nu ook van hagelslag - ze kruipen rond en zijn lekker én knapperig.
5. **De Grote Hagelruil:** Kinderen over de hele wereld ruilen zakken strandhagelslag voor schoolspullen - er ontstaat een geheime hagel-economie.

Wat als... jij de baas was van een chocoladefabriek?

1. **Omgekeerde fabriek:** In jouw fabriek wordt geen chocola gemaakt, maar juist opgegeten door machines die hongerig zijn en moeten leren kauwen.
2. **Geheim recept:** Alleen jij kent het ultrageheime recept: chocola die liedjes speelt als je erop kauwt - afhankelijk van de smaak hoor je een ander nummer.
3. **Chocolade-ondergoedlijn:** Je fabriek maakt ondergoed van chocola dat smelt bij stress - zodat je altijd weet wanneer iemand nerveus is.
4. **Vliegende reepfabriek:** Jouw fabriek zweeft door de lucht en laat overal een spoor van mini-chocolaatjes vallen als verrassing voor mensen op straat.
5. **Tijdschoco:** In jouw fabriek kun je chocoladerepen maken waarmee je even terug in de tijd kunt reizen - maar alleen tot het moment dat je je tanden poetste.

Week 4. Hele groep. De Grote Bonbon Ontdekking

Denksleutel Deel van het Geheel

Doelen:

- Leerlingen ontdekken hoe combinaties van ingrediënten leiden tot nieuwe smaken.
- Ze ontwikkelen creativiteit en samenwerken aan een tastbaar eindproduct.
- Leerlingen leren dat keuzes leiden tot unieke resultaten, net als bij echte ontdekkingen.
- Ze leren hun keuzes visueel te maken door een ontwerp te tekenen.
- Er wordt gewerkt aan mondelinge communicatie door samen te overleggen.

Vaardigheden:

- Creatief denken
- Samenwerken
- Visueel ontwerpen
- Communiceren en overleggen
- Kiezen en verantwoorden
- Verwonderen en onderzoeken

Benodigdheden:

- Leerlingenbladen
- Het beste is als de bonbons ook echt gemaakt kunnen worden. dan heb je de ingrediënten van de leerlingenbladen nodig en verschillende mallen (gebruik bijvoorbeeld siliconen ijsblokjes vormpjes - hele leuke bij de Action.

Reflectie:

- Welke onderdelen van jullie bonbon passen goed bij elkaar?
- Wat ontdekten jullie toen jullie ingrediënten gingen combineren?
- Hoe zou jullie bonbon smaken denk je, en waarom?
- Wat was het leukst of het moeilijkst aan het ontwerpen?

Evaluatie:

- Gebruik een korte klassikale rondvraag waarbij groepjes hun bonbon presenteren.
- Observeer samenwerking en creatieve keuzes tijdens het werk.

Criteria voor Succes

- Elke leerlinggroep bedenkt minstens drie ingrediënten voor hun bonbon.
- Ze kunnen uitleggen waarom ze deze combinatie hebben gekozen.
- De bonbon is duidelijk getekend, met alle ingrediënten zichtbaar verwerkt.
- Leerlingen kunnen benoemen hoe hun bonbon 'een geheel' vormt uit verschillende delen.
- Het samenwerken verloopt respectvol en iedereen draagt bij.

Beoordeling:

Beoordeel op basis van: samenwerking, originaliteit, verbinding tussen ingrediënten, duidelijke tekening en mondelinge toelichting.

Week 4. Hele groep. De Grote Bonbon Ontdekking

Denksleutel Deel van het Geheel

Lesbeschrijving:

Inleiding

Vertel: "vandaag worden jullie bonbon-uitvinders! Jullie gaan iets nieuws bedenken, net zoals echte ontdekkers dat doen. We gaan ontdekken hoe je verschillende ingrediënten kunt combineren tot één heerlijke bonbon."

Introduceer het universeel thema ontdekkingen en bespreek kort de drie generalisaties in eenvoudige taal.

Laat een paar voorbeeldingrediënten zien en bespreek: "Wat zou er gebeuren als we deze combineren?"

Introduceer de denksleutel deel van het geheel: "Een bonbon is een geheel. Maar waaruit bestaat hij allemaal?"

Hoofdactiviteit

Verdeel de klas in groepjes (3-4 leerlingen).

Geef elk groepje een werkblad "Mijn Bonbonontwerp".

Laat ze eerst de ingrediëntenkaarten bekijken. Elk groepje kiest 3 tot 5 ingrediënten.

Ze bespreken en tekenen hun bonbon, met duidelijke vorm, kleur en ingrediënten erin verwerkt.

Laat ze nadenken over een naam voor hun bonbon.

Ondersteun waar nodig met vragen als: "Wat maakt dit een goede combinatie?", "Zit er iets verrassends in?"

Mogen de groepjes als verrassing de bonbons ook echt maken?? (Doen! Erg leuk 😊)

Geen tijd? Welke les kun je eigenlijk best overslaan deze week?

Geen budget? Hoe kom je aan een sponsor?

Afsluiting

Laat elk groepje hun bonbon kort presenteren. Vraag: "Welke delen vormen samen jullie bonbon?", "Wat hebben jullie ontdekt tijdens het maken?"

Laat kinderen rondlopen en elkaars werk bewonderen.

Eindig met een korte gezamenlijke reflectie: "Wat maakt jullie bonbons zo bijzonder?"

Leerlingenblad - Je eigen bonbons ontwerpen

Bonbons

Bonbons zijn snoepjes.
Ze zijn vaak rond of vierkant.
De buitenkant is van chocola.
Binnenin zit iets lekkers.
Soms zit er karamel in.
Soms zit er noot in.

Of een crème van fruit.
Of zachte praliné.
Elke bonbon is anders.
Je weet nooit wat erin zit.
Dat is een verrassing!
Bonbons zijn om van te smullen.
Welke zou jij kiezen?

Leerlingenblad - Je eigen bonbons ontwerpen

Kies je fruit?.

Aardbei

Banaan

Framboos
Bosbes

Appel

Sinaasappel

Ananas

Kers

Mango

Druif

Kies je snoep?.

1

Marsmallow

2

Gummibeer

3

Chocolada-
stukjes

4

Smarties

5

Witte chocolade
vlokken

6

Caramel

8

Jelly beans

9

Dropveter

10

Zure mat

Kies je noten?.

1. Hazelnoot

2. Amandel

3. Cashewnoot

4. Walnoot

5. Pistache

6. Pecannoot

7. Macadamia

8. Pinda's

10. Gebrande
nootmix

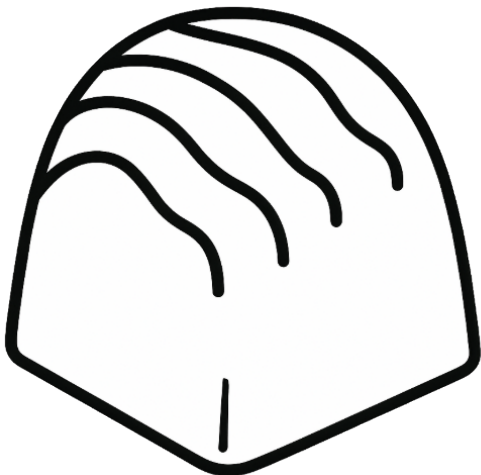

9. Paranoot

Kies je iets anders?.

Wat zijn alle delen van de BONBON?.

Uiterlijk en vorm

Soort chocola (puur, melk, wit, anders?)

Binnenin de bonbon

Week 4. Kleine groep. Op Chocoladejacht met Walter de Wijze uil

Denkroutine Denksleutel Naam

Doelen:

- Kinderen leren onderzoeksvragen opstellen en verkennen wat belangrijk is in een evaluatieproces
- Ze ontwikkelen eigen evaluatiecriteria en maken kennis met subjectieve en objectieve argumentatie
- Leerlingen oefenen met samenwerken, overleggen, presenteren en het respecteren van meningsverschillen
- Kinderen ontdekken hoe smaak en voorkeur onderdeel zijn van persoonlijke beleving

Vaardigheden:

- Kritisch denken
- Samenwerken
- Onderzoeken
- Evalueren en analyseren
- Argumenteren
- Creatief denken

Benodigdheden:

- Vier verschillende chocoladerepen (melk, puur, met nootjes, witte chocolade etc.)
- Kartonnen of papier voor evaluatieschema's
- Kleurpotloden of stiften
- Water en servetten voor tussendoor
- Grote vellen papier voor presentatie
- Eventueel stickers of smileys voor waardering
  - Prijslijst van de repen (kan op bord of kaartjes)

Reflectie:

- Wat vonden jullie belangrijk bij het proeven van de repen?
- Waren jullie het altijd met elkaar eens? Waarom (niet)?
- Wat ontdekte je over je eigen smaak?
- Hoe zou je dit soort evaluatie kunnen toepassen op andere dingen (boeken, speelgoed, fruit, etc.)?

Evaluatie:

- Observatie van samenwerking en betrokkenheid
- Nakijken van de evaluatieschema's op volledigheid en argumentatie
- Mondelinge toelichting per groep
- Reflectiegesprek in de kring

Criteria voor Succes

- Leerlingen bedenken minstens vier eigen evaluatiecriteria
- Elke groep maakt een overzichtelijk evaluatieschema
- Alle repen worden systematisch beoordeeld
- De groep komt gezamenlijk tot een conclusie of erkent verschillende voorkeuren
- Kinderen kunnen uitleggen waarom ze voor een bepaalde reep kiezen

Beoordeling:

Originaliteit en relevantie van de gekozen criteria
Samenwerking binnen het groepje
Duidelijke argumenten voor de keuze van de beste reep
Respectvolle communicatie bij meningsverschillen

Week 4. Kleine groep. Op Chocoladejacht met Walter de Wijze uil

Denkroutine Denksleutel Naam

Lesbeschrijving:

Inleiding

Vertel dat jullie vandaag net als ontdekkers aan het werk gaan. Jullie gaan ontdekken welke chocoladereep volgens jullie de beste is.

Stel Walter de Wijze uil voor: hij helpt jullie bij het maken van slimme keuzes.

Laat de vier chocoladerepen zien en bespreek kort dat smaken kunnen verschillen. Vraag de kinderen: "Wat maakt een reep lekker of goed?" Schrijf hun ideeën op het bord.

Leg uit dat ze samen een onderzoek gaan doen met hun eigen criteria.

Hoofdactiviteit

Vorm groepjes van 3 à 4 kinderen.

Geef elk groepje een groot vel papier en laat hen hun evaluatieschema tekenen.

Stimuleer symbolen of smileys te gebruiken.

Herinner hen eraan criteria te bedenken waarop beoordelen we de reep? Kinderen bedenken criteria, zoals: smaak (zoet, bitter), mondgevoel (romig, knapperig), prijs, verpakking, etc.

Laat elk groepje om de beurt een klein stukje van elke reep proeven. Tussen elke reep water drinken.

Ze vullen na elke reep hun schema in. Help waar nodig.

Laat hen daarna samen bespreken welke reep volgens hen de beste is, en waarom.

Zijn er verschillende meningen? Laat hen meerdere schema's maken en uitleggen waarom hun mening verschilt.

Afsluiting

Verzamel de groepjes in de kring en laat elk groepje kort vertellen welke reep zij de beste vonden en waarom. Benadruk: smaken verschillen en dat is oké.

Sluit af met de vraag: "Wat hebben jullie vandaag ontdekt?"

